МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ПЕРЕКЛАДІ

Панова А. М., *студ. гр. ПР-03*

Походження поняття «культура» неодноразово описане в літературі. Слово культура розглядається як «сукупність досягнень людського суспільства у виробничому, суспільному та духовному житті.

У кожній культурі можна побачити як універсальні, так і специфічні елементи. Універсальні елементи виступають загальнозначущими для представників різних культур, їх зміст зумовлений спільними для всієї людської спільноти духовними цінностями, що сформувалися протягом тривалого процесу розвитку.

Актуальність усіх питань, пов'язаних з культурою, набула останнім часом неабиякої гостроти. Підвищений інтерес до вивчення та дослідження культури та міжкультурної комунікації стає очевидним та просто необхідним. Дослідники вважають, що такий бум спричинений цілою низкою як позитивних, так і негативних факторів. Науково-технічний прогрес та бурхливий розвиток в усіх сферах життя останнього часу відкриває нові можливості, види, форми і засоби спілкування, головною запорукою ефективності яких є взаєморозуміння, діалог культур, толерантність по відношенню до інших народів та цивілізацій. Цілий комплекс тривожних та обнадійливих факторів призвів до активізації уваги в контексті міжкультурного спілкування (комунікації) [1, 71].

Мова – найбільша за обсягом структура будь-якої культурної цивілізації. Тобто саме мова, світ та культура і формує свого носія. Вона одночасно виступає її дзеркалом і засобом реалізації, виконуючи пасивну функцію – відображення та активну – творення. Ці функції реалізуються саме в процесі комунікації, головним засобом якої є саме мова.

Яскравим прикладом міжкультурної комунікації може бути переклад літературного твору іноземною мовою, коли прототекст належить одній літературній мові, а метатекст (переклад) – іншій. Відповідно, через переклад твір стає надбанням не лише національної літератури, а шедевром світової літератури. При цьому здійснюється не лише суто міжлігвістична інтеракція, а в повному обсязі, – міжкультурна комунікація [2, 52].

Говорячи про особливості міжкультурної комунікації на рівні художнього тексту, правомірним буде сказати, що в такому разі ми маємо справу з цілим комплексом проблем комунікації загалом та

питаннями переходу не лише з одного лінгвістичного коду на інший, а з більш глибокою та складною проблемою переходу з одного національно-культурного коду на інший. Добре відомим є той факт, що навіть при буденному комунікативному акті представників єдиного культурного простору сприйняте ніколи не буде повністю дорівнювати висловленому. Виходячи з викладеного з урахуванням докорінних відмінностей різних мов, ситуація суттєво ускладнюється ще й міжкультурними розбіжностями, в результаті чого головна комунікативна ціль – розуміння – стає досить важкою для досягання [3, 296].

При перекладі ступінь багатозначності одного і того самого повідомлення значно зростає. Це зумовлене цілою низкою чинників, серед яких варто зазначити такі:

- Чи перекладач сприйняв багатозначність у повному обсязі;
- Чи розцінив перекладач багатозначність як суттєву характеристику повідомлення або ж відкинув її відразу, обравши єдиний варіант перекладу як найбільш ситуативно релевантний;
- Від того, на скільки дозволяє зберегти подібну багатозначність мова перекладу загалом та обрана перекладачем форма зокрема;
- На скільки підготовлений до сприйняття багатозначності реципієнт.

Питання відображення позамовної дійсності реаліями або іншими засобами – одне з найскладніших проблем у теорії перекладу і разом з тим надто важливе для будь-якого перекладача. У ньому значною мірою переплітається ціла низка різнопланових елементів, таких як перекладацький аспект країнознавства, культура перекладача, урахування фонових знань (доскональне ознайомлення та сприйняття відповідного середовища, культури, епохи) реципієнта перекладу.

Таким чином, стає очевидним, що переклад являє собою вид діяльності, що стосується не лише двох мовних систем, а й двох культурних полюсів. При цьому результатом діяльності перекладача стає свого роду симбіоз культури оригіналу та перекладу, що сприяє взаємному збагаченню як першого, так і другого. Очевидним є той факт, що культура оригіналу не може повністю сприйматися реципієнтом. Проте так звана «теорія неперекладності», яка широко підтримувалася багатьма провідними науковцями, була вщент розбита живою і абсолютно реальною перекладацькою практикою. Докорінні відмінності між культурами та мовами світу не є причиною

неможливості їхнього перекладу, а навпаки – це істотно збагачує обидві мови та культури через взаємне самоусвідомлення та пізнання.

1. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М., 2000. – С. 70-72.
2. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. – М., 1990. – С.51-55.
3. Міжкультурна комунікація. Теорія і практика перекладу. Сб. наук. статей. – К., 2003. – С. 296-299.

Наук. кер. – Куліш В. С., *викл.*

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.1. — С. 90-92.